

EMLÉKEZTETŐ

AZ EISZ PROGRAMTANÁCS 2017. FEBRUÁR 24-I ÜLÉSÉRŐL

Helyszín: Magyar Tudományos Akadémia Könyvtár és Információs Központ, 2. emelet, Konferenciaterem

Jelen vannak: **A Programtanács szavazati joggal rendelkező tagjai** – a jelenléti ív szerint (mellékelve)

Meghatalmazások:

Bálint Éva, Fazekas Károly főigazgató meghatalmazásával
Karácsony Gyöngyi meghatalmazta Nagy Zsuzsannát
Ormos Pál meghatalmazta Patkósné Hanesz Andreát
Szigeti Gyula Péter helyett Tóth Gábor vett részt

A Programtanács tanácskozási joggal rendelkező tagjai:

Véber János, szakmai tanácsadó – MTA Titkárság Kutatóintézeti Főosztály

Hiányoznak:

Fazekas Károly – MTA Közgazdaság- és Regionális Tudományi Kutatóközpont
Figula Anikó – Széchenyi István Egyetem Egyetemi Könyvtár
Fonyó Attila – EMMI Felsőoktatásért Felelős Államtitkárság
Izbéki Ferenc – Fejér Megyei Szent György Kórház
Ormos Pál – MTA Szegedi Biológiai Kutatóközpont
Szigeti Gyula Péter – Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Hivatal
Tózsér Istvánné – Bródy Sándor Megyei és Városi Könyvtár
Urbán Katalin – EISZ Titkárság

Meghívott vendégek:

Az MTA Gazdasági Igazgatóság részéről: Mizsei Zsuzsanna
Az MTA Közgazdaság- és Regionális Tudományi Kutatóközpont részéről:
Az MTA Titkárság Jogi és Igazgatási Főosztály részéről: Dr. Regős Ákos
Az MTA Titkárság Kutatóintézeti Főosztály részéről: Jenes Barnabás, főosztályvezető
Az MTA Titkárság Vagyongazdálkodási és Közbeszerzési Osztályrészéről: Dr. Nyerges Éva, osztályvezető

valamint:

A Csendes Consulting Kft. részéről: Kaffka Diána
A Public Consulting Kft. részéről: Dr. Kretter Diána
Az EISZ Titkárság részéről: Baráth Eszter, Beke Bálint, Dániel Ágnes, Dér Ádám, Lencsés Ákos
Az MTA KIK részéről: Holl András, informatikai főigazgató-helyettes és Jakócs Tamás, gazdasági igazgató
Az MTA TTO részéről: Soós Sándor PhD, osztályvezető

Monok István, a Programtanács elnöke megnyitotta az ülést és köszöntötte a megjelenteket. Elmondta, hogy az ülés feladata a 2017-es év munkatervének elfogadása. Hozzátette, hogy az EISZ sikeresen teljesítette a tavalyi munkatervet és hogy a programban folyó munka és együttműködés példás. Felvetette az előző Programtanácsi ülés jegyzőkönyvének módosítási lehetőségét, de ezzel senki nem kívánt élni.

A javasolt napirend:

1. Napirend előtt: Tájékoztatás KBH jogorvoslatról
2. EISZ munkaterv 2017-re
3. Szakmai vita az EISZ stratégiájáról
Konzorciumok és önrészek
EMMI támogatás táblázat
EISZ stratégiai terve 2017-2020

A jelenlévők a javasolt napirendet kézfeltartással egyhangúan elfogadták.

1. Napirend előtt: Tájékoztatás KBH jogorvoslatról

Monok István felkérte dr. Kretter Diána közbeszerzési szakjogászt, a Public Consulting ügyvezetőjét, hogy tartsa meg napirend előtti tájékoztatóját az EISZ 2016 novemberében elindított közbeszerzési eljárásaival kapcsolatban.

Dr. Kretter Diána felvázolta a közbeszerzési eljárások lényegét, miszerint az eljárásoknak biztosítaniuk kell a széleskörű, nyitott és átlátható versenyt, annak érdekében, hogy az ajánlatkérő a szerzési igényeit a lehető legjobb feltételek szerint tudja megvalósítani. Az ajánlatkérőt ellenőrző közbeszerzési hatóság 2016 decemberében egy, a korábbiaktól eltérő, részletesebb, átfogóbb indoklást kért arról, hogy miért egyetlen gazdasági szereplőt hívunk meg az ajánlattételre. Az ilyen típusú eljárásoknál a választott jogcím feltételének a fennállását az ajánlatkérő köteles igazolni. Esetünkben ez a kizárólagos jogok védelme, melynek konjunktív feltétele, hogy az ajánlatkérő igényeit kizárólag egy gazdasági szereplő képes teljesíteni, más alternatíva nem áll rendelkezésére, így a versenyt nem indokolatlanul korlátozza és nem egyetlen gazdasági szereplőre szabja a feltételeket. Ezen körülmények fennállásának igazolására igyekeztünk az adatbázisok olyan speciális tulajdonságait kiemelni, melyek egyedivé teszik a terméket és próbáltuk alátámasztani, hogy az EISZ előfizetői kör számára ezek a legjobb szolgáltatások. Emellett az ajánlattevő kizárólagossági nyilatkozatot nyújtott be, melyben arról nyilatkozik, hogy terméke szerzői jog alatt áll, forgalmazására kizárólagos joga van, így jogtisztaán sehol máshonnan nem lehetséges a szerzése. A feladatokat sikeresen abszolváltuk.

Monok István a könyvtár nevében megköszönte az ügyvédi irodák, az Akadémia Titkárságának közbeszerzési szakemberei és az Akadémia vezetésének eredményes munkáját.

Kokas Károly megkérdezte, hogy szükséges-e évente lefolytatni a közbeszerzési eljárást ugyanazon adatbázisok és szolgáltatók esetében is.

Dr. Kretter Diána válaszában elmondta, hogy az eljárást minden évben meg kell ismételni, attól függetlenül, hogy a korábbiakban már elfogadták az indoklásainkat.

Holl András hozzátette, hogy a korábban a program résztvevőitől kapott nyilatkozatokat és dokumentumokat beépítettük egy komplex indoklásba, amiket újra és újra fel tudunk majd használni, így idén a közbeszerzések lefolytatása minden bizonnyal gördülékenyebben fog menni.

Monok István felkérte Holl András, hogy folytassa a napirend előtti tájékoztatót.

Holl András elmondta, hogy az NKFIH költségvetési terve szerint 1,95 milliárd forintot terveznek az EISZ 2018-as költségvetésére. Hozzátette, hogy az EISZ egy új konzorciális szerzést indít a Brill Kiadó Reformation Year E-Book Collection adatbázisra, amelyet az EISZ 10%-os központi támogatásban részesít. Elmondta, hogy problémák adódtak az orvosi döntéshozatalt elősegítő UpToDate adatbázis szerzésével, ugyanis a szolgáltató még nem adott be érvényes árajánlatot, ennek ellenére a 2017-es évre szeretnénk lefolytatni a közbeszerzést. Hozzátette, ha az együttműködés továbbra is így folytatódik, akkor a következő évre nem tudjuk vállalni a termék konzorciális szerzését. Ezzel szemben a Clinical Key adatbázis szerzése zökkenőmentesen zajlott.

Szász Károly hozzátette, ha az EISZ-nek nem sikerül beszereznie az UpTo Date adatbázist, akkor végig kell gondolni, hogy az intézményeknek érdemes-e külön-külön előfizetniük, emellett az EMMI támogatástól is elesnénk, amitől a termék drágább lesz.

Mátyus Mária felhívta a figyelmet, hogy a szolgáltató három évvel ezelőtt 3 millió, tavaly pedig 10 millió forintért árulta ugyanezt a csomagot. Véleménye szerint a nagyobb haszon miatt kíván a kiadó külön-külön megegyezni az intézményekkel, ezért nem akarnak a konzorciumhoz kapcsolódni.

Holl András javasolta, hogy az EISZ konzorcium és az UpToDate-ben érdekelt intézmények közösen reagáljanak a kiadó felé és kérjenek érvényes árajánlatot, mert ha ez nem valósul meg, akkor intézmények nem kívánják a terméket az EISZ-en kívül beszerezni.

Monok István megkérte az illetékes kórházakat és intézményeket, hogy egyeztessenek, és ha egyetértenek, hatalmazzák fel az EISZ Titkárságot, hogy közös szándékukról tájékoztassa a szolgáltató céget.

Holl András megkérte a jelenlevőket, hogy ha egyetértenek a felvetéssel, akkor jelentsék ki.

A Programtanács felhatalmazta az EISZ Titkárságot, hogy egyeztessen az érintett intézményekkel és a szolgáltatóval a kialakult helyzetről.

2. EISZ munkaterv 2017-re

Monok István megkérte Lencsés Ákost, hogy ismertesse a 2017-es munkatervet.

Lencsés Ákos elmondta, hogy a jogi keretmegállapodásokat aláírták az intézmények és köszönetet mondott a jogászoknak a megállapodás összeállításáért. Folyamatban vannak a tárgyévi előfizetői megállapodások és közbeszerzési eljárások. Folyamatos fejlesztés alatt áll az EISZ magyar és angol nyelvű honlapja, ahol már megtalálható a 2016-os adatbázisokra és intézményekre lebontott adatbázis használati statisztika. Az angol nyelvű honlap segíti a külföldi szolgáltatókkal való kommunikációt, új szolgáltatók pedig könnyen tájékozódhatnak lehetőségeikről, kötelezettségeikről. Hozzátette, hogy az előző évekhez képest az EISZ 2017-ben kevesebb információs nap szervezését tervezi, és elsősorban az új tartalmakat hozó adatbázisokra fókuszálna. Kiemelte a Wileyt, Taylor & Francist, valamint az Elseviert, ami nem új tartalom, de adatbázisára, a SCOPUS-ra 2017-ben több mint húsz intézmény fizetett elő vagy újonnan, vagy újra mintegy öt év után. Áprilisban kapják meg az intézmények az igényfelmérő ívet, ami alapján bekérjük az indikatív árajánlatokat. Megkérte a Programtanács tagjait, hogy képviseljék az igényfelmérés fontosságát intézményi körük felé és olyan tartalmakat jelöljenek be, aminek használatára és előfizetésére tényleges igényük van. Később rátért az idei rendezvényekre. Áprilisban részt veszünk a szegedi Network Shop-on, ahol Dér Ádám és Nyicsák Sándor kollégák tartanak előadást a készülő Compass adatbázisról. Kiemelten fontosnak tartjuk, hogy részt vegyünk a májusi orvosi könyvtárak által szervezett konferencián is, ugyanis 2017-ben négy új egészségügyi tartalom került be az EISZ Nemzeti Programba: BMJ, UpToDate, Clinical Key és az Akadémiai Kiadó Orvosi Folyóiratcsomagja. Júniusban tartanánk a következő programtanácsi ülést, ahol betervezésre kerül a 2018-as költségvetési terv véglegesített változata. Júliusban részt veszünk az MKE miskolci vándorgyűlésén, ahol az EISZ tematikus napjának keretében a hivatkozási és bibliográfiai adatbázisokra szeretnénk összpontosítani (tavaly az e-könyvek voltak középpontban).

Szeptemberben küldjük ki a megrendelő nyilatkozatokat, amin szerepelni fognak az egyes adatbázisok árai, amikor az intézmények már kötelezettséget vállalnak a termék megvételére. A megrendelő nyilatkozatok visszaérkezése és feldolgozása után, a tavalyinál korábban, már ősszel szeretnénk elindítani a közbeszerzéseket, így már az előfizetés tárgyévét megelőzően aláírt szerződéssel rendelkezniük. Az év utolsó hónapjaira is szervezés alatt állnak rendezvények és konferenciák, ilyen az októberi, prágai ICOLC (könyvtári konzorciumok szervezete) konferencia, illetve szeretnénk szervezni egy konferenciát, amely elsősorban az Open Science témakörével foglalkozna. A decemberi évzáró programtanácsi ülésen tájékoztatnánk tagjainkat arról, hogy a megrendelő nyilatkozatok alapján 2018-ra milyen konzorciumok alakultak.

A programtanácsi tagok kérésére, intézményekre és adatbázisokra lebontva elküldtük az intézmények 2017. évi önrészét, illetve az EMMI támogatásokat. Lencsés Ákos felhívta a programtanácsi tagok figyelmét, hogy ezek a dokumentumok bizalmas adatokat tartalmaznak, így ennek megfelelően kezeljék őket.

A Programtanács a 2018. évi munkatervet egyhangúlag elfogadta.

3. Szakmai vita az EISZ stratégiájáról

Monok István elmondta: Közeledünk afelé, hogy ténylegesen előfizetni tudunk, bár ez attól is függ, hogy az NKFIH az EISZ költségvetést mikor bocsátja rendelkezésünkre. Folyamatosan tudjuk fizetni a 17-es előfizetéseket. Az előző évi beszámolót, a 17-es támogatási igényt és a szükséges dokumentációt elküldtük. Reméljük, hogy az első negyedév végére megkapjuk ezt az összeget.

Térjünk át a következő napirendre, az EISZ stratégiára. Magam is úgy látom, hogy az EISZ program a tudományos tartalomszolgáltatás érdekében jött létre és ehhez csatlakozott a közművelődési feladatkör megerősítése, ami több tekintetben is tudományos, csak nemzeti jelleggel tudományos. Elismerve és tudva a közművelődési feladatkör jelentőségét, aminek társadalmi hatásai vannak - mégis a tudományos tartalomszolgáltatás maradjon a program gerince.

Az EISZ programban résztvevő különböző intézmények különféle tárcákhoz tartoznak, sőt néhány a miniszterelnöki hivatalhoz közvetlenül, pl: a határon túli magyar fenntartású intézmények, akkor valóban jó lenne ha ezek a tárcák az intézményeiken keresztül akár közvetlenül a központi forrás megtámogatásával is részt vennének ebben a teher vállalásában. Itt az EMMI kulturális államtitkárságáról van szó, de itt van a Honvédelmi Minisztérium, a Miniszterelnöki Hivatal vagy a nemzetpolitikáért felelős miniszterelnök-helyettes hivatala. Azok az intézmények, akik határon túlról csatlakoztak ehhez a nemzeti programhoz fontos, hogy elérjék a magyar nyelvű tartalmakat, de alapvető dolog kell legyen, hogy ne a tudományos tartalmak rovására szerezzünk be a hazai intézmények által felhasznált tudományos tartalmakat. Általános elvként próbáljuk megfogalmazni és közelítsünk afelé, hogy 100%-os EISZ támogatás ne legyen sehol. Természetesen lehet szimbolikussá tenni az önrészt, amit lehet fizetni, de a 100%-ig támogatott tartalmak vonatkozásában is úgy tűnik, hogy sokkal felelősebben viszonyulnak hozzá az intézmények, hogy ha valami minimális önrészt kell nekik fizetni.

Intézményi szinten megfogalmazódtak az igények, van egy lobbizási kör is, ami különböző irányokba lobbizik, nyilván ki-ki a maga szintjén, de amint ennek eredménye van, természetesen az Akadémiához fogunk fordulni, hogy véglegesítse ezeket a kéréseket. Úgy gondolom, hogy a Programtanács elfogadhatja, hogy stratégiaileg arrafelé menjünk, hogy ne legyen 100%-os támogatás és azok az intézményi körök, akik nem az EMMI-hez tartoznak vagy nem csak a felsőoktatási államtitkársághoz, illetve más tárcákhoz,

azok a sajátjukból áldoznak erre a célra. Ez akkor is így van, ha az örvendetes hír elhangzott, hogy a központi támogatás volumene 2018-ra emelkedni látszik. Ezt régóta szorgalmazza az EMMI, az Akadémiai és az NKFIH is. Optimistán figyelhetjük ezeket a tárgyalásokat, de ettől függetlenül fontos lenne, hogy ez az intézményi kör, akiről beszélek, ha behozna némi pénzt ebbe a rendszerbe, ami részben a mostani ingyenes tartalmakat finanszírozná.

A magyarországi kiadók dinamikusan jelentkeznek nálunk kínálatukkal. Jelen pillanatban még csak az Akadémiai Kiadó csomagjai vannak ebben a körben. Az Oziris és a L'Harmattan kiadók is felajánlottak egy csomagot, két modellben. Az előfizető intézményeknek örökre odaadja a terméket és nem kell megújítani, de erre a programnak nincs pénze. Másik lehetőség pedig az előfizetés. Ezzel a jövőben többet kell foglalkoznunk.

Dér Ádám elmondta, hogy 2012 óta az előfizetett adatbázisok száma, a programban résztvevő intézmények száma és a program költségvetése is megkétszereződött, a központi támogatás viszont nem változott. Bemutatta hogyan képzeljük a program jövőjét 2020-ig. Fontos a program fenntarthatóságának biztosítása. Az EKK és a kancellárok is egyetértettek, hogy a fenntarthatóság csak a program támogatásának növekedésével érhető el. Ennek az esetleges változásairól különböző forgatókönyveket készített a titkárság:

1. Ha a központi támogatás továbbra is változatlan és az utóbbi öt év finanszírozásából indulunk ki, akkor 2020-ra a teljes költségvetés eléri a közel 5 milliárd forintot, amiből 3 milliárd forintot fizetnének az intézmények.
2. Ha a központi támogatás 2018-tól 2 milliárdra emelkedik, de a következő években nem követi folyamatos támogatási növekedés, akkor 2018-ban megugrik a program támogatási intenzitása, csökkennek az intézmények költségei, viszont 2020-ra abba a helyzetbe kerülünk ahol 2015 és 2016 fordulóján álltunk.
3. Ha 2018-ban 2 milliárd forintra emelkedik a központi támogatás majd utána évente nagyjából 300 millió forinttal bővülne, akkor az intézmények önrésze, illetve a program támogatási intenzitása nagyjából 50% körüli értékre állna be.
4. Ha a központi támogatás 2018-ban 2 milliárd forintra nő, majd ezt követően minden évben 600 millió forinttal, akkor az intézmények önrészei nagyjából 1,5 milliárd forint körül stabilizálódnának.

Az EISZ másik stratégiai célja a beszerzett tartalmak bővítése. A tartalombeszerzés bővítése és a célközönség igényeinek érdekében különböző vizsgálatokat végeztünk, elsősorban folyóiratok körében. Impakt faktor szerint állítottuk sorrendbe a 22 tudományterület szerinti Top 20 folyóiratot. A vizsgálat szerint az Elsevier adja ki a top folyóiratok negyedét, a második helyen a SpringerNature, a harmadik helyen az Akadémiai Kiadó, a negyedik helyen a Wiley-Blackwell található, míg a legtöbb tudományterületet az Elsevier és a Wiley fedi le. A folyóiratok minősége mellett a titkárság azt is megvizsgálta, hogy a magyarországi kutatók milyen folyóiratokban publikálnak. Az elmúlt négy évben közel 4.000 olyan cikk született, ahol legalább egy magyar szerző szerepelt a cikk írói között. Ha a két vizsgálati szempontot együtt kezeljük, akkor a következő adatbázisokkal bővítenénk a szolgáltatásunkat: Wiley Online Library, Taylor & Francis, IEEE, Oxford University Press, De Gruyter, SAGE, American Chemical Society és American Physical Society. Úgy érezzük, hogy ezekre az adatbázisokra van igény a magyar kutatóközösségekben.

A szolgáltatások bővítésének másik módja az e-könyv-csomagok beszerzése, melyek egyéni beszerzését az EISZ a korábbiakban már segítette, de a jövőben portfóliónk bővíthető lesz az egyes kiadók e-könyv-csomagjaival is: Elsevier, SpringerNature, további kiadók, illetve aggregátor cégek, mint a ProQuest és az EBSCO.

Fontosnak tartjuk a közművelődési feladatkör megerősítését és szeretnénk magyar nyelvű tartalmakkal bővíteni az EISZ kínálatát. Az Oziris és a L'Harmattan Kiadó jelentkezett az EISZ-nél mintegy 3000 magyar nyelvű tudományos szakmunkát tartalmazó kínálatával.

Monok István véleménye szerint helytelen a „közművelődési” kifejezés használata. Ezek tudományos tartalmak, melyeket jelentős részben közművelődési könyvtárak közvetítenek. Üzente az EMMI-nek, hogy a magyar könyvpiacot komplexen is lehet kezelni. Ma a magyar könyvkiadók válságban vannak és félő, hogy a tudományos tartalmakat előállító kiadók tönkremennek. A magyar állam szelíden támogatja ezt az évi 42 milliárdos piacot. Hozzátette, hogy az új kötelező törvény az elektronikus tartalmak kötelező beszerzését írja elő. Ha több helyről érkezne javaslat, hogy évi 600 millió forintot biztosítsanak magyar tudományos könyvtartalmak elektronikus vásárlására, azzal megoldanák a kiadók stabilitását és ez egy jelentős tőke lenne a magyar könyvpiacnak.

Szász Károly számára úgy tűnik mintha a tudományos tartalomszolgáltatás és a közművelődési feladatkör megerősítése egymással szemben állna. Ha bővül az EISZ költségvetés, akkor annak fenn kell tartania a kettő közti struktúrát és egyik irányba sem szabad elmennie. A bővülés nem mehet egyik rovására sem, mindenkinek arányosan, ugyanolyan mértékben kell részesülnie. Felesleges

egymással rivalizálni, versenyhelyzetet teremteni, mert az drágítaná a szolgáltatásokat. Közművelődési feladatkört ellátók ne rendeljenek külföldi adatbázisokat. Erősítsük érdekeinket, de ne rontsuk saját pozícióinkat.

Holl András egyetértett abban, hogy mindkét oldalt támogatni kell. Hozzátette, hogy a magyar nyelvű közművelődési intézmények számára fontos tartalomkör csupán az egész program volumenének kevesebb, mint 5%-át teszi ki és nem jelent konkurenciát más tartalmakra, nem szorítja ki őket. A források bővülésével mindkét oldal arányos támogatásban részesül.

Kokas Károly elmondta, hogy minden véleménnyel és nézőponttal egyetért. Szerinte a magyar tudományos nyelvet is védjük, ha a magyar nyelvű tartalmakat támogatjuk.

Dér Ádám különféle modellek alapján bemutatta a program 2018-as költségvetését. A szolgáltatásokat három irányba szeretnénk fejleszteni. Céljaink között szerepel a Compass adatbázisunk újjáélesztése, mélyebb együttműködés kialakítása a Tudománypolitikai és Tudományelemzési Osztállyal és az Open Access kezdeményezések támogatása. (bővebben: lásd Power Point bemutató)

Holl András elmondta, hogy az előfizetési költségek növekedése globális probléma, melynek csökkentésére már vannak nemzetközi kezdeményezések, törekvések. Fontos, hogy csatlakozzunk ezekhez a kezdeményezésekhez.

Szász Károly a Tudománypolitikai és Tudományelemzési Osztállyal való közreműködés prezentációs diájának kettes pontjában ellentmondás van. A TTO-nak nem azon intézményeknek kell módszertani támogatást nyújtania, akik elemzéseiket saját erőforrásból kívánják elkészíteni, hanem azoknak, akik ezt kérik, vagy saját erőforrásból nem tudják megvalósítani.

Soós Sándor elmondta, hogy a prezentációban az „erőforrás” kifejezés a tartalmakra vonatkozik. A javaslat értelmében az előfizetett tartalmak és adatbázisok birtokában az intézmények igénybe vehetik a TTO segítségét.

A Programtanács a stratégiai tervet egyhangúlag elfogadta.

Készítette: Beke Bálint

Budapest, 2017. március 17.